

60 jaar geleden: Hongaarse opstand van 1956

Op 30 oktober 1956 werd de terugtrekking van Russische troepen uit Hongarije officieel aangekondigd. De macht was in handen van de arbeidersklasse, maar zoals vaak in revolutionaire situaties greep de arbeidersklasse deze kans niet. Er was een mogelijkheid om de oude politici en hun gehate systeem aan de kant te schuiven, maar het momentum ging voorbij. De macht kwam in handen van andere krachten die evenmin bereid of in staat waren om de arbeidersstrijd tot een succesvolle revolutie te brengen. Artikel door Clare Doyle, oorspronkelijk verschenen in weekblad 'The Socialist' in 2006

“Er was euforie. De mensen werden bijna gek. We voelden ons vrij, we konden zeggen wat we wilden.” “Het was fantastisch om mens te zijn en nog meer om Hongaar in Hongarije te zijn.” “We namen ons eigen lot in handen.” Dat is hoe veteranen in pakkende getuigenissen hun ervaringen van die oktoberdagen brachten in de BBC-documentaire ‘Our Revolution.’

Maar op 4 november 1956 kwam er al een abrupt einde aan de dromen. De ‘tweede invasie’ door het Kremlin was gestart. Duizenden tanks en vliegtuigen werden ingezet voor een genadeloze operatie tegen alle grote steden.

Revolutionaire strijders – zowel jongeren als ouderen – gingen in verzet. Ze wierpen barrikades op, schoten terug naar de vijand, gooiden met Molotov-cocktails, zetten de algemene staking verder en maakten zich op om de strijd tot het einde door te zetten. Er vielen meer dan 2.500 doden en tienduizenden mensen raakten gewond. Dat zijn officiële cijfers, wellicht lag de dodentol en het aantal gewonden een pak hoger. Bastions van de

arbeidersklasse waren het eerste doelwit. Tienduizenden mensen werden dakloos.

Het gebruik van een overweldigende troepenmacht werd gevolgd door een bewind van terreur en brutale repressailles tegen arbeiders en ‘vrijheidstrijders’ die de ‘misdaad’ begaan hadden om een revolutie te voeren.

Algemene staking

De opstandige algemene staking verspreidde zich nationaal als reactie op gewapende aanvallen op vreedzame betogingen vanaf 23 oktober. Er werden revolutionaire raden opgezet onder de werkenden, studenten, landbouwers en soldaten.

De eisen van de opstand waren voor een volledige terugtrekking van de Sovjet troepen, voor democratische basisrechten en nieuwe verkiezingen zonder de heersende ‘Communistische’ partij. Er werd gezocht naar een manier om met de werkenden de controle te nemen over de werkplaatsen, de samenleving en de geplande staatseconomie.

Journalist Bruce Renton van New Statesman legde het als volgt uit: “Niemand die tijdens de revolutie in Hongarije was, kon ontsnappen aan de overweldigende indruk dat de Hongaarse bevolking geen enkele wil of intentie had om naar het kapitalisme terug te keren.”

De CIA begon kardinaal Mindszenty te promoten als potentiële leider om Hongarije naar het kapitalistische kamp over te halen. Ze gebruikten Radio Free Hungary als propagandamiddel om

Hongarije 1956

---

de steun voor de kardinaal op te voeren. Dit had echter weinig succes.

Binnen de week stortte de op de politie gebaseerde Hongaarse staatsmachine in elkaar. De Russische bezettingsmacht werd overgewonnen of geneutraliseerd en de officiële regering hing in de touwen. Partijleiders kwamen en gingen alsof het om speelgoedsofdaatjes ging.

Met een revolutionaire partij aan het hoofd, had de machtige arbeidersbeweging in Hongarije in oktober 1956 ongetwijfeld de macht kunnen nemen. Maar dit was “de minst georganiseerde revolutie uit de geschiedenis.” “Er waren geen leiders of honderden leiders,” aldus een veteraan achteraf.

Enkele honderden revolutionaire kaders hadden de nodige krachten kunnen verzamelen om alle eindjes aan elkaar te knopen in een sterke centrale leiding om de beweging tot een overwinning te brengen. Het was pas op het laatste moment dat er via de radio een wanhopige oproep kwam aan de werkenden van de rest van de wereld om de Hongaarse revolutie te steunen. Er kwamen oproepen aan de Verenigde Naties, maar deze vielen in dovemansoren bij de verzamelde vertegenwoordigers van het imperialisme aan de ene kant van de ‘Koude Oorlog’ en de vertegenwoordigers van de stalinistische bureaucratieën langs de andere kant.

Aan beide kanten van de ‘Koude Oorlog’ was men bevreesd voor de gevolgen van een geslaagde machtsovername van de arbeiders in Hongarije. Het klassenbewind van de kapitalisten zou betwist worden na het Hongaarse voorbeeld en de dagen van de éénpartijdictaturen in de bureaucratisch geplande economieën zouden geteld zijn.

De stalinisten waren wereldwijd doodsbang van de arbeiders die hen aan de kant zouden schuiven. De angst beperkte zich niet enkel tot gehate dictators zoals Ceaucescu in Roemenië of Enver Hoxha in Albanië maar ook Mao Tse Toeng in China en de zogenaamde ‘dissident’ Tito in Joegoslavië keken angstig naar Hongarije.

Ze steunden allemaal de Russische leider Chroetsjov toen die besloot om de Hongaarse arbeidersrevolutie bloedig in de kiem te smoren. Het overleven van hun eigen éénpartijstelsel was immers de inzet.

Er zijn onvermijdelijk veel onzekerheden, veel hypothesen over wat had kunnen zijn bij een ander verloop van de gebeurtenissen in Hongarije 1956. Recente mediaberichtgeving maakte bovendien duidelijk hoe de geschiedenis achteraf totaal anders voorgesteld wordt, niet alleen door waarnemers van buitenaf maar zelfs door deelnemers aan de gebeurtenissen.

De meesten erkennen dat de revolutie socialistische doelstellingen had. Maar na het ineenstorten en verdwijnen van het stalinisme in Oost-Europa denken ze misschien dat onmogelijke eisen werden nagestreefd. De gevestigde media proberen er ondertussen alles aan te doen om de idealen waarvoor zoveel Hongaren bereid waren te sterven aan de kant te schuiven.

Bij de West-Europese ‘communisten’ werd de Russische invasie goedgepraat en verdedigd. Maar voor velen vormde het een laatste druppel die de emmer deed overlopen waarna ze de Commu-

nistische Partij verlieten.

Kapitalistische politici in Hongarije en elders maakten van de verjaardag van de opstand gebruik om de werkenden te herinneren aan het ‘kwade’ van het communisme waarbij ze zichzelf op hypocriete wijze voordoen als ‘vrijheidstrijders.’ De revolutionairen die die het Sovjet-logo uit de nationale vlag scheurden, keerden zich niet tegen het communisme en het socialisme maar tegen die buitenlandse heersers. De revolutionairen van 1956 wilden het staatsbezit en de planning behouden.

Vlaggen

Bij de 50ste verjaardag van de Hongaarse opstand in 2006 trokken jongeren in Boedapest de straten om met vlaggen met een gat in het midden. Ze vielen een radiostudio binnen. Dit heeft niets gemeen met de heldhaftige gebeurtenissen van 1956. De jongeren van 2006 keerden zich niet alleen tegen totalitarisme maar tegen alle vormen van socialisme. Er waren heel wat rechtse activisten en zelfs extreemrechtse militanten bij betrokken.

Er is dringend nood aan een partij in Hongarije die de waarheid over de revolutie van 1956 zegt en die een programma van socialistische eisen naar voor brengt om de woede te kanaliseren en te organiseren tegenover de slechter wordende economische en sociale situatie. Protestacties tegen de ‘socialistische’ premier Gyurcsany geven aan dat deze voormalige ‘communistische’ jeugdleider die miljonair werd in het proces van privatiseringen in de jaren 1990 gehaat wordt. Zijn Hongaarse Socialistische Partij is openlijk pro-kapitalistisch en neoliberal. Dit is een partij die rechtstreeks afstamt van de partij waartegen de revolutie in 1956 gericht was. Het is dezelfde partij die vrijwillig de weg van de kapitalistische markt koos.

In 1989-90 kon je opgepakt worden als je de contrarevolutie geen revolutie noemde. Het is begrijpelijk dat veel Hongaren niet geïnteresseerd zijn in herdenkingen die door deze hypocrieten georganiseerd worden. De herdenkingen van 1956 bij de 50ste verjaardag maakten duidelijk dat er geen sprake is van verzoening en dat de oude wonden verre van geheeld zijn.

Socialisten in Hongarije en de rest van de wereld moeten lessen trekken uit de gebeurtenissen van 1956. Miljoenen Hongaarse werkenden kwamen in opstand en probeerden, zoals destijds bij de Parijse Commune, om “de hemel te bestormen.” Ze toonden dat een massale beweging voor socialistische verandering mogelijk is en de macht in de handen van de arbeidersklasse kan leggen, zelfs indien dit potentieel in 1956 niet werd gerealiseerd.